

Vannregion Nordland
Fylkesmannen i Nordland
Moloveien 10

8002 BODØ

Kleiva 10.08.2009

HØRINGSUTTALELSE - FORVALTNINGSPLAN VANNOMRÅDE RANFJORDEN.

Norsk Landbruksrådgiving Nord er en paraplyorganisasjon for rådgivningsenhetene i Nordland som driver faglig utvikling og rådgivning i landbruket i landsdelen. Et av de viktigste aktivitetsområdene for medlemsorganisasjonene er rådgivning knyttet til kulturlandskap og miljø.

Forvaltningsplanen for Ranfjorden er en "pilot" i arbeidet med gjennomføring av vanddirektivet. Vår høringsuttalelse vil både være generelle kommentarer til planen og innspill til konkrete forslag til tiltak.

Generelt:

Dette er et omfattende arbeid på overordnet nivå hvor det til tider er vanskelig å se det endelige utfallet. Dette gjelder særlig miljømål knyttet til økologisk og kjemisk status.

Landbruksvirksomheten har over tid ført til store morfologiske endringer i enkelte vassdrag gjennom nydyrking, drenering, lukking av bekker og endring av bekkeløp. De siste 10-årene har det vært lite nydyrking i Nordland. Dette er en situasjon som fort kan endre seg på grunn av økt arealbehov knyttet til økologisk landbruksproduksjon, større enheter i de mest aktive landbruksområdene m.v. Vi går ut fra at forvaltningsplanene ikke er ment å skulle låse arealbruken i et område, men sikre en forsvarlig utvikling. Så vidt vi kan se sier dokumentet ikke noe om dette.

Aktivt landbruk vil også medføre endringer i kjemisk tilstand. Landbruket har gjort en betydelig innsats gjennom utbedring av punktutslipp, endring i rutiner knyttet til jordarbeiding og håndtering av husdyrgjødsel, fokus på riktig bruk av plantevernmidler m.v. Alt dette arbeidet er samlet i miljøplaner på det enkelte bruk. På tross av denne innsatsen tviler vi på at områder med konsentrert landbruk vil nå miljømålene. Klimaendringer med større flomtopper og mer ekstrem nedbør vil

kunne bidra til dette på grunn av større utvasking av næringsstoffer og erosjon i bekker og dreneringssystemer.

For landbrukets del er det viktig at det gjøres en kost-/nyttevurdering for det enkelte område og i noen tilfeller det enkelte gårdsbruk før det kreves omfattende tiltak. Dette skyldes at kostnadene ved for eksempel erosjonssikring er så store at det vil være umulig å forsvare den nødvendige investeringen over normal drift.

Foreslåtte tiltak.

Det er foreslått flere tiltak for å redusere tilførsel av næringsalter til vassdragene. Vi vil i det følgende kommentere noen av disse. I tillegg foreslår vi tiltak av mer generell art.

Informasjon om lagring av rundballer.

Gjennom miljøplanarbeidet skal alle gårdbrukere være gjort oppmerksom på at rundballer skal lagres slik at det ikke er fare for forurensing av vassdrag. Det krysses for at dette blir gjort i "Sjekkliste for miljøhensyn ved jordbruksdrift" og dette skal gjøres årlig. Derfor er det for så vidt greit at man foreslår informasjon. Men i tillegg bør man i områder der det er problemer med forurensing følge opp med kontroll og nødvendig veiledning.

Gjødselplaner.

Det er krav til gjødselplan på alle bruk og denne planen skal sikre balansert tilførsel av gjødsel. Slike planer har vært utarbeidet i flere tiår og det er krav til slik plan for å motta produksjonstilskudd. Dermed er det lite å hente på å kreve slike planer. Derimot er det behov for fokus på spredetidspunkt for husdyrgjødsel, innstilling av spredeutstyr mv. Dette er områder som landbruksrådgivingen arbeider med kontinuerlig. Men vi kan også bidra både i forhold til kartlegging, planlegging og med faglige innslag på arrangementer i spesielt belastede områder.

Erosjonssikring av kanaler og bekkeløp.

Dette er en svært aktuell problemstilling både i forhold til at større nedbørsintensitet gir større erosjonsfare og fordi det er et betydelig behov for vedlikehold av dreneringssystemene. Vedlikehold utføres ved at kanaler og bekkeløp renskes og utdypes. Dette fører i sin tur til at grasdekke, stier og grus mv. fjernes og løpet vil være erosjonsutsatt over en viss periode. Videre vil det i noen områder være aktuelt å åpne gamle bekkelukkinger for å få bedre drenering. Erosjonssikring av slike løp er kostbare tiltak og det er behov for tilskuddsmidler til å gjennomføre dette.

Reetablering av kantsone.

Kantsoner har vist seg å være svært effektive tiltak mot forurensing i områder med mye åpen åker. Det er krav om slike soner for å motta driftstilskudd i landbruket og det krysser av for dette tiltaket i "Sjekkliste for miljøhensyn ved jordbruksdrift". Vi ser derfor ingen grunn til å ha et tiltak som heter "reetablering av kantsone". Derimot bør kontrollen med at dette følges opp være strengere i særlig belastede områder.

Vi forutsetter da at definisjonen av kantsone er 2 m slik det praktiseres i forbindelse med godkjenning av tilskudd til landbruksproduksjon og at grasdekke også er godkjent som vegetasjonssone. Videre er det viktig å få med følgende presisering;

8.2 Vegetasjonssone

I henhold til § 8 andre ledd er det krav om 2 meters vegetasjonssone som ikke skal jordarbeides, mot vassdrag og kanaler, for å motta fullt produksjonstilskudd. Dette kravet gjelder ikke mot kanaler som er etablert som drenering på profilerte arealer.

(Rundskriv 31-09 SLF)

Dersom man velger å gå inn på andre krav til vegetasjonssone må det foretas en faglig vurdering i hvert enkelt tilfelle fordi trær, busker og kratt kan gi uønskede virkninger i noen tilfeller ved å hindre god drenering. Det vil også være områder der hensynet til estetikk taler mot å etablere høyere vegetasjon enn gras.

Begrense beitedyrs adkomst til vassdrag.

Dette tiltaket vil være berettiget i områder med stor erosjonsfare, i tilknytning til vannkilder og dersom det er stor konsentrasjon av dyr. Men vi vil advare mot å innføre dette som et generelt tiltak. Dyrene må ha tilgang på drikkevann på beite og det kan være vanskelig å etablere bedre løsninger. Videre har beiting i vannkanten betydning både i forhold til biologisk mangfold og kulturlandskapsverdier.

Kartlegging av tilstand i nedslagsfelt.

Dette er et "nytt" tiltak som vi vil anbefale i områder med mye landbruk. En slik kartlegging bør innbefatte registrering av punktutslipp fra driftsbygninger, erosjon i dreneringssystemer og bekker, spor etter overflateerosjon og en tilstandsvurdering av dreneringssystemene.

Videre bør det foretas en vurdering av drenstilstand på lavtliggende arealer og en registrering av arealer som er utsatt for oversvømmelse eller høy grunnvannstand

vår og høst. En slik vurdering kan brukes som grunnlag for endret gjødslingspraksis for å unngå unødig utvasking av næringsalter.

Oppsummering.

Som nevnt innledningsvis knytter det seg en viss usikkerhet til hva den praktiske effekten av forvaltningsplanen blir. Ikke minst gjelder dette på lengre sikt innenfor områder der det kan vise seg umulig å nå de ønskede miljømålene.

Mange av de foreslåtte tiltakene i forvaltningsplanen som berører landbruket er allerede ivaretatt gjennom eksisterende ordninger. Men det er behov for faglig oppdatering og for særlig oppfølging i områder med konsentrert landbruk. Landbruksrådgivningen har et godt utbygd rådgivningsnett og de fleste gårdbrukerne i Nordland er medlem i sin lokale enhet. De lokale enhetene er dermed en naturlig samarbeidspartner i en kartleggings- og tiltaksfase.

Med vennlig hilsen

Are Johansen (sign.)

Ragnhild Renna (sign.)
sekretær